

H7O | Časopis Host 7 dní online

Články
Časopis
Hostcast
O nás
Obchod

Dovnitř čísla

KÁNON 2.0: LÁSKA ZVÍTĚZÍ

Na protestech požadujících bezpečnost a rovná práva pro queer lidi se volá po konkrétních politických krocích — v první řadě po zastavení šíření lží a hoaxů, které vedou k násilí.

Naopak je důležité poznávat queer pestrost i skrze literaturu.

Ve společnosti s transfobním prezidentem a premiérem odmítajícím rovnost queer lidí před zákonem to ale sotva bude stačit.

Slova zabíjejí

Literatura často vyjadřuje ambici dokázat alespoň částečně zprostředkovat jinou životní zkušenost a rozšiřovat obzory, ve stejném duchu vznikají i texty v tomto seriálu. A podobně o čtení mluví i spousta čtenářstva a bere ho tak jako ušlechtilý koníček. Kdyby literatura na tuto ambici úplně rezignovala, ztratila by pro spoustu lidí — a do velké míry i pro společnost — smysl. Umění nevzniká mimo společnost, a proto je politické, což platí i pro reflexi literatury a pro veřejnou debatu v literárních kruzích. A právě zde se ukazuje povaha vztahu mezi literární erudicí a lidskostí, který ve světle současné vlny násilí na queer lidech v našem regionu začíná vypadat čím dál pochybněji.

Když jsme s básníkem a publicistou Markem Torčíkem byli vloni vyzváni, abychom okomentovali konflikt mezi Chimamandou Ngozi Adichie a Akwaeke Emezi, na sociálních sítích se v reakci na [text](#) rozjelo několik diskusních vláken, kde místy zaznívaly homofobní názory, ve kterých se široká literární veřejnost vyslovovala proti inkluzivním podobám češtiny — nejvíce zarážející ale ze strany těch, kdo s námi nesouhlasili, bylo úplné pominutí hlavního argumentu textu: slova zabíjejí.

Mechanismus, kterým mohou literární celebrity, jako je Adichie — nebo v ještě mnohem větší míře J. K. Rowling —, normalizovat nevraživost k trans lidem, je úplně stejný jako mechanismus, kterým politici a političky a hlásné trouby konzervatismu brojí proti queer lidem obecně. A jak zaznělo v podání mnoha osobností z řad aktivistické i odborné veřejnosti na současných protestech, nenávistná vyjádření mají přímou souvislost s násilím. Když při pokusech ubírat nebo přidávat lidská práva queer lidem zaznívají lži, které queer lidi označují za nebezpečí, když jsou uráženi a když jsou znevažovány jejich identity i práva, stoupá počet útoků, kterým musí čelit. Když se v parlamentech mluví o queer lidech jako o predátorech, deviantech nebo něčem odporném, na ulicích teče krev.

Nestačí se pohoršovat

V reakci na náš článek se do diskusí hojně zapojoval i překladatel Viktor Janiš, který několikrát opakoval, že nenávistná vyjádření Miloše Zemana o queer lidech nejsou důležitá, že věnovat jim pozornost je zbytečné, a dokonce prohlásil, že u nás se trans lidé bát nemusí. Není to pravda. Stejně jako v případě jiných analogických situací, jako byla rasistická vyjádření Donalda Trumpa a následné stoupající počty útoků na lidi s jinou než bílou barvou kůže, i česko-slovenské nenávistné lži zaznívající z úst politiků a političek prokazatelně vedou k násilí. Poslední týdny na Slovensku jsou toho

tíživým důkazem.

ilustrace Marie Kraus

V českých literárních kruzích mají stále hlas lidé jako Ondřej Neff, který se nestydí v přímé návaznosti na bratislavské vraždy plácet homofobní nesmysly a označovat se div ne za disidenta skrze to, že lže a vyvolává nenávisť. Kulturní magazín Živel pro změnu považuje za vhodné se k Neffově plácání přihlásit, psát o tom, že „LGBT“ je „propaganda“ a „despocie“, a následně vše se smajlíkem označit za

ironii. Znovu: slova zabíjejí. A je úplně jedno, jak daleko je od keců někoho, jako je Neff, nebo od užitečných idiotů, co si myslí, že je *edgy* ironicky opakovat homofobní výroky, k násilí na konkrétních lidských bytostech — docela stačí, že mezi mediálním prostorem pro nenávist a násilím je prokazatelná spojitost. Stejně jako to nestačí v jakékoli jiné sféře, ani v literárních kruzích nestačí nebýt homofobní, nestačí mlčet, nestačí dokonce ani pohoršovat se, když se stane něco tak hrozného, jako se stalo v Bratislavě. My přece víme nejlépe, jakou moc má jazyk, nemůžeme si tedy dovolit zavírat oči před souvislostí mezi slovy a činy.

Co je „normální“

Historie literatury má s historií LGBTQI+ práv mnohé společné. To, co se nesmí, není vidět. To, co se sice smí, ale je to nebezpečné, je vidět jen málo. A to, co se teoreticky smí, je v praxi filtrované strukturálními nerovnostmi. Platí to o literárním kánonu stejně jako o veřejném prostoru. V řadách uznávané literatury po staletí téměř chybělo buď autorstvo, nebo témata za hranicemi bílé, cis, hetero a ekonomicky zajištěné zkušenosti — samozřejmě s určitými výjimkami. To, že se ženy, lidé z odlišných kultur, s jinou barvou kůže nebo genderovou identitou začali v literatuře prosazovat zdánlivě nedávno, neznamená, že předtím neuměli psát — pokud se tedy nenarodili tehdy a tam, kde jim ani nebylo dovoleno se to naučit — nebo že by neměli co sdělit. Znamená to, že neměli dostatek moci psát, vydávat a být bráni vážně. A mocenská nerovnost se mění a mizí jen velmi pomalu, v literatuře i mimo ni, a o queer lidech to platí v obrovské míře.

Zaznívá, že „je to teď všude“, že „je to v módě“, že dochází k „pozitivní diskriminaci“, že pokud je člověk „normální“ (bílý, cis a hetero), tak aby se snad bál cokoli říct nebo napsat. Protože na rozdíl od té „normální“ identity jakákoli jiná je považovaná za ideologii. Když se drží žena a muž na veřejnosti za ruku, je to normální, když jde o dva muže, je to ideologie, když jsou v knize či filmu na pozadí děje Vánoce,

je to normální, když jde o Ramadán, je to ideologie, když jsou v obsazení adaptace všichni bílí, je to normální, když ne, je to ideologie. A nedej bože když se to děje všechno najednou — intersekcionalita je prý „výraznou hrozbou kontinentálnímu liberalismu“, jak napsal Viktor Janiš ve výše zmiňované diskusi.

Na aktuálních protestech právničky, aktivisté, umělci, umělkyně a další osobnosti shodně odmítají označování queer životů za ideologii. „Já jsem neviděl žádnou ideologii, viděl jsem rozstřílená těla svých blízkých,“ řekl na pietním shromáždění přímo před barem Tepláreň, před kterým ke dvojnásobné vraždě došlo, jeho majitel Roman Samotný. Na protestu před slovenskou ambasádou v Praze se mluvilo o výjimečnosti queer lásky, která musí ustát to, co cis a hetero lásku nemusí nikdy ani potkat, na Václavském náměstí o tom, jak „ideologizace“ queer identit brzdí cestu k legislativní rovnosti, ohrožuje queer lidi na zdraví — mimo jiné skrze nucené sterilizace trans lidí nebo skrze psychické nemoci vyvolané menšinovým stresem — i na životě, zaznělo i to, jak je menšinový stres násobený třeba takovým průnikem rasismu a homofobie. Intersekcionalita totiž skutečně ohrožuje, ovšem nikoli kontinentální liberály, ale ty, kteří násobenou diskriminací trpí.

„Teploušský román“

Queer literatura určitě umí sehrát velmi důležitou roli, pokud jde o budování porozumění. Autoři jako Torrey Peters, Édouard Louis, Ocean Vuong, Jordy Rosenberg, Leslie Feinberg nebo Douglas Stuart dokážou zprostředkovat queer každodennost, radost i traumata, jaké, pokud se sami nepovažujeme za queer, nedokážeme nahlédnout ani obklopení queer blízkými. To přitom jen dokazuje kvalitu jejich psaní a vyvrací jakékoli pochyby o tom, že by jejich texty byly „jen“ o identitě a nebyly zároveň krásnou literaturou. Určité osobnosti queer kultury takto dosáhly uznání, které je často bráno jako důkaz rovnosti. Jenže realita v Česku i na Slovensku bohužel tak duhovává není. Zprvce, česká queer literatura je zatím podobně neviditelná jako jiné

menšinové literatury, a když se queer autor chystá vydat knihu, může se na sociálních sítích literárně činných lidí dozvědět, že se o jeho knize bude dost možná někdo veřejně vyjadřovat jako o „teploušským románem“ (jako v případě *Plavce ve tmě* Tomasze Jedrowského, o kterém se tak vyjádřil jeho překladatel Ladislav Nagy). Taky bude vědět, že recenze na jeho knihu mohou vycházet ve stejných novinách jako homofobní sloupky stárnoucích spisovatelů, a především že to vše se bude dít v zemi, kde neexistuje manželství pro všechny, kde jiná než cis a hetero rodina není za rodinu považována, kde jsou trans lidé nuceni nechat si řezat zdravá těla, aby mohli úředně být tím, kým jsou, kde mnozí lidé v pozici moci od politiků po sexuology znevažují zkušenosti i samotnou existenci queer lidí.

Queer literatury, autorstva ani postav nemůže nikdy být příliš. Oceňované queer literární osobnosti nedosahují úspěchů na úkor nikoho jiného nebo proto, že je jejich identita „v módě“. Queer životy totiž nejsou ani životní styl, ani móda, ani ideologie, ani „skvělé koření“, když se o nich píše. Široká literární veřejnost ostatně vzývá celou řadu umělců a umělkyně, kteří a které byli queer v době, kdy to buď nemohli dát najevo, nebo za to trpěli. Pokud tedy jako literární veřejnost nebudeme stát v čele boje za uznání queer identit, za bezpečí a lidská práva LGBTQI+ lidí, můžeme se jít vycpat. Tohle není žádná kulturní válka, to je válka proti konkrétním lidským tělům — a kdo je nehodlá bránit, nese podíl viny.

Autorka je spoluvůrkyní podcastu *Do slov spolu* s Ondřejem Lipárem.

02/11/2022 | [téma](#)

Barbora Votavová

Pošleme vám každý měsíc to nejzajímavější na e-mail

e-mail

Přihlásit k odběru

H7O | Časopis Host 7 dní online Články

Časopis
Hostcast
O nás
Obchod
Kontakt
Předplatné

[Nejčastější dotazy](#) | [GDPR a podmínky soutěže](#) | [Obchodní podmínky](#)

Spolek přátel vydávání časopisu HOSTRevue Host vychází s laskavou finanční podporou
Beethovenova 25/4
657 42 Brno-střed
objednavky@casopishost.cz
+420 775 995 695

Ministerstva kultury ČR, Státního fondu kutury ČR
a statutárního města Brna.

